

Komünist İdeoloji, Devrim Anlayışı ve Terörizm

Selim KANAT*

Özet

Terörizm günümüzde en önemli güvenlik tehditlerinden birisidir. Ancak bu durum Soğuk Savaş sonrası oluşmuştur, demek doğru değildir. Terörizm yüzyıllardır siyasetin kirliliği olarak kullanılmıştır ve kullanılmaya devam edilmektedir. Bu noktada kurulu düzeni değiştirme gayesinde olan nispeten güçsüz gruplar terörizmi, siyasal dönüşümün pratik bir aracı olarak görmüşlerdir. Devrim anlayışının bir gereği olarak terörizm hem şiddet yoluyla iktidarı ele geçirmede, hem de ele geçirilen iktidarı korumada pratik bir araç olarak görülmüştür. Komünist ideolojinin bu noktadaki önemi ise, devrim anlayışı ile terörizm arasındaki amaç-araç ilişkisini kavramsallaştırma çabası içerisinde olmasıdır. Bu kapsamda bu çalışmanın amacı ideoloji, devrim ve terörizm kavramları arasındaki ilişkinin komünizm ideolojisi ve 1917 Bolşevik Devrimi üzerinden ortaya konulmasıdır. Bu çaba günümüzde var olan ve muhtemelen gelecekte de söz konusu olacak olan devrimci terörizmin kökenlerinin anlaşılabilmesi ve bu güvenlik tehdidine karşı çareler üretilebilmesi için entelektüel alt yapının oluşturulmasına katkı sağlanmasına yöneliktir.

Anahtar Kelimeler: Komünizm, Terörizm, 1917 Bolşevik Devrimi, İdeoloji, Devrim

Communist Ideology, Perception of Revolution and Terrorism

Abstract

Nowadays terrorism is one of the most important security threats for the world. However, it is not true that this became immediately visible in the post-Cold War era. Terrorism has been used for centuries as a dirty tool of politics and will continue to do so in future. At this point it must be stressed that the relatively weak groups willing to change the socio-economic order of a state, use terror as a practical tool of political transformation. According to the revolutionary concept, terrorism has been considered as a practical tool not only to seize power by violence, but also to maintain the seized power. Communist ideology within this context will give an effort to conceptualize the cause-means relation between the concept of revolution and terrorism. In this context, the aim of this study is to indicate the triadic relations between ideology, revolution and terrorism concepts through the ideology of communism and the Bolshevik Revolution of 1917. This effort aimed at better understanding of the origins of the revolutionary terrorism that will exist in present time and in the future as well. Moreover, it will contribute to the creation of an intellectual infrastructure for curbing these security threats.

Keywords: Communism, Terrorism, 1917 Bolshevik Revolution, Ideology, Revolution

Çağımızın en ciddi güvenlik tehditleri arasında sayılan terörizm, tarihî çok eskilere dayanan bir olgudur. Bu tehdidin tarihsel dönüşümünün anlaşılması, günümüzde terörizmle mücadele için gerekli entelektüel bilgi birikimi açısından gereklidir. Bu doğrultuda bu çalışmanın amaçlarından birisi terörizm ve ideoloji kavramları arasındaki ilişkiye odaklanmaktır. Çünkü bu iki kavram arasındaki ilişkinin ortaya konması, “devrim” anlayışı ile komünizm ve terörizm arasındaki ilişkinin anlaşılmasına temel teşkil edecektir.

Bu çalışmada cevaplanmaya çalışılan sorulardan birisi “ideolojiler ile terörizm arasında nasıl bir ilişki vardır?” sorusudur. Bu sorunun cevaplanmasından önce ideoloji kavramının ne olduğundan söz etmek gerekir. İdeolojiler çok kaba bir tanımlamayla toplumsal yaşantının, ekonomik ilişkilerin ve devlet sisteminin nasıl olması gerektiği

* Dr. Öğr. Üyesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, E-mektup: selimkanat@sdu.edu.tr

konusunda öngörüler ortaya koyan fikir sistemleridir. Türk Dil Kurumu ideoloji kelimesini “siyasal veya toplumsal bir öğreti oluşturan, bir hükümetin, bir partinin, bir grubun davranışlarına yön veren politik, hukuki, bilimsel, felsefi, dinî, moral, estetik düşünceler bütünü” olarak tanımlamaktadır.¹ Tarihsel açıdan ise Fransız Devrimi sonrasında 1797’de ilk defa "ideoloji" kavramı herkese doğru düşünme imkânı sağlayan “fikir bilimi” anlamında kullanılmıştır.² İdeoloji kavramının günümüzdeki anlamına yakın bir şekilde anlaşılması Karl Marx ve Friedrich Engels ile birlikte başlamıştır.³ Bu noktada Marx ve Engels 1845’te Bruno Bauer, Max Stirner ve Ludwig Feuerbach’ın fikirlerini eleştirirken, Hegel ise diyalektiğine dayanan 'gerçek' sosyalizmin temellerini ortaya koyan “The German Ideology” (Alman İdeolojisi) adlı kitabını yayınlamıştır. Söz konusu bu yazarların yapmış oldukları eleştiriler ideoloji kavramının anlaşılmasına büyük katkı yapmışlardır.⁴ Dolayısıyla ideoloji kavramının komünizm ile birlikte anlam kazandığı söylenebilir. Bu açıdan XIX. yüzyılın “ideoloji yüzyılı” olarak nitelendirilmesinde Hegel ve Marx’ın etkisi büyüktür.⁵

Bu değerlendirmeler ışığında bu çalışmanın cevap aradığı bir diğer soru ise “İdeolojilerdeki devrim anlayışı ve bu anlayışı savunan komünizm ile terörizm arasında nasıl bir ilişki vardır?” sorusudur. Komünizm de dâhil her ideolojinin amacı şu ya da bu şekilde egemenliği ele geçirmek, toplumsal hayatta iktidara gelmektir. Lakin bazı ideolojiler, insanlar, toplum ve devlet için iyi ve doğru olarak öngördükleri düzeni hayata geçirmeyi ve değişimin demokratik düzen içerisinde çatışma olmadan, barış içerisinde gerçekleşebileceğini hesaplarken, bazıları da değişimin devrim ve çatışma olmadan hayata geçirilemeyeceğini barışçıl bir dönüşümün söz konusu olamayacağını savunurlar. Örneğin komünizm özünde emek sömürsüne dayanan düzenin, barışçıl yollardan düzelemeyeceğini inanan bir ideolojidir.⁶ Böylece klasik anlamda komünist topluma giden yol devrimden geçer.⁷ Devrim ile iktidarı ele geçirecek proletarya diktatörlüğünün hem iktidarı ele geçirirken hem de devrimi sağlamlaştırmaya çalışırken zor ve şiddet kullanması kaçınılmazdır.⁸ Diğer yandan terörizm bilhassa 1917 Bolşevik Devrimi’nin gerçekleştirilmesinde ve korunmasında etkin bir araç olmuştur. Terörizmin tarihsel gelişim seyri içerisinde komünizm ile yoğrulması ilerleyen dönemde XX. yüzyılda terörizmin gerek self-determinasyon hakkı çerçevesinde bağımsızlığın bir aracı olarak, gerekse dehşet dengesinin etkisiyle sıcak çatışmaların uzak bir ihtimal haline gelmesi, bloklar arası bir siyasi mücadele aracı haline gelmesine yol açmıştır. Bu sebeple komünizm ve devrim mantığı içerisinde terörizmin yerinin kavramsal açıdan değerlendirilmesi kanımızca hem tarihsel anlamda terörizm kavramının daha doyurucu anlaşılmasına hem de günümüz uluslararası güvenlik sorunları içerisinde öncelikli tehditlerden birisi olan terörizmin nasıl önleneceği sorusuna katkı yapacaktır.

¹ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=%C4%B0DEOLOJ%C4%B0, (04.06.2018).

² Mardin, Şerif, İdeoloji, İletişim Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 1992, s. 22.

³ Oskay, Ünsal, “Popüler Kültür Açısından “İdeoloji” Kavramına İlişkin Yeni Yaklaşımlar”, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Cilt 35, Sayı 1, s.205.

⁴ Ayrıntılı bilgi için Bkz. Marx, Karl ve Engels, Friedrich, The German Ideology, (Çev) Delaney, Tim et. al, Progress Publishers, Moscow, 1968.

⁵ Gencer, Bedri, “Liberalizmin Kalbine Yolculuk, Liberal Düşünce, Yıl 18, Sayı 69-70, s. 261.

⁶ Burns, Emile, Marksizm Nedir?, (Çev.) Dikmen, Mehmet, Yordam Kitap, İstanbul, 2009, s. 33-38.

⁷ Marx, Karl, vd., Proletarya Diktatörlüğü Üzerine, 2. Basım, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1995, s. 13.

⁸ Yazında bazı kimseler tıpkı Karl Kautsky gibi proletarya diktatörlüğünün demokrasiyle uyumunu savunmaktadırlar. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Kautsky, Karl, The Dictatorship of the Proletariat, (çev.) Stenning, H., J., The National Labour Press, London, 1919. Ancak Kautsky’ın bu görüşleri Leon Trotsky ve Lenin tarafından yoğun bir şekilde eleştirilmiştir (Bu konuda bkz. Lenin, Vladimir, İ., Proleter Devrimi ve Dönek Kautsky, (Çev.) Aydar, Ferit Burak, Agora Kitaplığı, İstanbul, 2011).

Tüm bunlardan hareketle çalışmanın temel araştırma sorusu terörizm ile komünizm arasındaki ilişkinin, ideoloji ve devrim kavramları çerçevesinde tarihsel olaylar ve düşünürlerin fikirleri üzerinden ortaya konulmaya çalışılmasıdır. Bu doğrultuda kullanılan temel veri toplama yöntemi yazılı kaynakların içerik çözümlemesine dayanan yöntemdir. Düşünürlerin konu ile ilgili fikirleri mümkün mertebe orijinal eserlerden faydalanılarak karşılaştırmalı olarak ele alınmaya çalışılmıştır. Ayrıca bu çalışma, terörizm kavramını komünizm ile ilişkisi üzerinden açıklamaya çalışması bakımından özgün bir çalışma olarak değerlendirilebilir. Bu çalışmanın yukarıda ortaya atılan sorularının cevaplanabilmesi için aşağıda açıklanan yol haritası takip edilecektir.

Çalışmada öncelikle ideoloji kavramı ile terörizm arasındaki ilişki kavramsal olarak ele alınmaya çalışılmış, sonrasında siyasi tarihten örnekler verilerek ortaya konulan iddiaların desteklenmesi hedeflenmiştir. İkinci olarak bazı ideolojilerde var olan devrim anlayışı ile terörizm arasındaki ilişki önce kavramsal olarak ortaya konmaya çalışılmış, akabinde siyasi tarihte var olan “devrimler döneminden” örnekler verilerek somutlaştırılmaya gayret edilmiştir. Üçüncü ve son olarak ise komünizm ile terörizm arasındaki ilişki ortaya konmaya çalışılmıştır. Çünkü komünizm, ideoloji ve devrim kavramlarının teorik anlamda netleştirilmesine düşünürleri ve tarihteki uygulamaları vasıtasıyla önemli katkılarda bulunmuştur.

İdeoloji Kavramı ve Terörizm

Terörizm her ne kadar sonunda “-izm” ekine sahip olsa da liberalizm, faşizm, anarşizm, komünizm vb. gibi bir siyasi ideoloji değildir.⁹ Terörizmin bu manada ideoloji olmaktan çok ideolojilerin kullandıkları bir araç olduğu söylenebilir. Öyle ki terörizm bazı siyasi ideolojiler açısından siyasal dönüşümü sağlamanın bir aracı olarak değerlendirilmiş, kullanılmış ve hatta bazı dönemler yüceltilmiştir.¹⁰ Lakin bu durum terörizm kavramının tam anlamıyla siyasetten azade bir araç olduğu şeklinde de yorumlanmamalıdır. Çünkü terörizm bir bakıma siyasi amaçlar uğruna şiddetin ve korkunun kullanılmasıdır. Siyaset bilimcilerin üzerinde çalıştıkları, uluslararası ilişkiler açısından da konumuz olan terörizmin ana unsurlarından birisi “siyasi amaç” takip etmesidir.¹¹ Diğer bir deyişle terörizmi başka şiddet eylemlerinden ayıran unsurlardan birisi sahip olduğu siyasi amaçtır.¹²

Bu çerçevede en genel ve soyut manada terörizm, siyasi bir amaçla, şiddetin, planlı ve programlı bir şekilde, sembolik olarak kullanılmasını ifade eder. Bu şekilde entelektüel anlamda terörizmi tanımlamak zor bir iş olarak görülmeyebilir, ancak terörizmle ilgili en büyük sorun hâlen tanım problemidir. Günümüzde terörizmin uluslararası anlamda bağlayıcı genel bir tanımı bulunmamaktadır. Bu neredeyse terörizmle ilgili her çalışmanın başında dile getirilen “tanım sorununa” işaret eder.¹³ Terörizm

⁹ Altuğ, Yılmaz, Terörün Anatomisi, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul,1995, s. 14.

¹⁰ Örneğin Fransız Devrimi’nden sonra yaşanan “terör döneminde” terör halk iradesine dayalı yönetim sistemini korumanın bir aracı olarak yüceltilmiş ve erdemli bir davranış olarak olumlu anlamla kullanılmıştır (Herbst, Philip, Talking Terrorism A Dictionary of the Loaded of Political Violence, Greenwood Press, London 2003, s. 164).

¹¹ Dünyadaki değişik terör tanımlarını inceleyen Alex Schmid bu tanımların yüzde 65’inde siyasi amaç unsurunun bulunduğundan bahsetmiştir (Schmid, Alex P, Political Terrorism a Research Guide to Concepts, Teories, Databases and Literature, North-Holland Publishing, Amsterdam, 1983, s. 76-77).

¹² Wilkinson, Paul, “Terrorism Versus Liberal Democracy: The Problem of Response”, The New Terrorism, (Ed. William Gutteridge), Mansell Publishing Limited, London,1986, s. 3.

¹³ Terörizm kavramının tanımlanmasındaki mevcut sorunlar hakkında bkz. Başeren, Sertaç, “Terörizm Kavramsal Bir Değerlendirme” Terörizm İncelemeleri: Teori, Örgütler, Olaylar, (Ed. Ümit Özdağ, Osman

hukuken ve siyaseten tanımlanamayan bir kavram olsa da özünde şiddetin siyaseten kullanılması mantığını barındırır.

Terörizm tarih boyunca belli siyasi hedeflere ulaşmada nispeten zayıf olan grupların, toplulukların, iktidarların kullandıkları bir araç olmuştur. Brain Crozier bunu “terörizm zayıfın silahıdır” şeklinde özetlemiştir.¹⁴ Paralel bir şekilde günümüzde güvenlik çevreleri terörizmi “asimetrik savaş”¹⁵ olarak nitelendirdikleri mücadelenin bir başka şekli olarak değerlendirmektedirler.¹⁶ Yani bu şekilde yapılan bir mücadelede bir tarafın diğeri ile kıyaslanamayacak kadar güçlü, diğer tarafından da zayıf olduğu bir çatışma türünde terörizm zayıf olan tarafın güçlü olan tarafa karşı kullandığı bir araçtır. Bu çerçevede bir takım siyasi hedeflere ulaşmak isteyen radikaller, ayaklanmacı gruplar, isyancılar, devrimciler gibi gruplar mevcut otoriteye karşı terörü siyasi mücadelenin kirliliği ve pratik bir aracı olarak görürler. Her ne kadar yazında terörizmin asimetrik mücadele özelliğini Soğuk Savaş’tan sonra kazandığına dair değerlendirmeler yapılsa da terörizm özünde zayıfın silahı olma özelliğini geçmişten günümüze sürdürmektedir.¹⁷ Örneğin, tarihin ilk örgütlü terör kumpanyalarından birisi olarak nitelendirilen Sicarii’lerin hedefi aslında vatanlarındaki iktidarı tekrar ele geçirmektir. Radikal dinci Zealot kavmi içerisinde şiddet yanlısı köktenci Sicariler aynı zamana topraklarında işgalci Roma İmparatorluğu otoritesine karşı, bir isyan ve başkaldırı hareketi niteliğinde olan milliyetçi bir grup olarak nitelenebilir.¹⁸ Sicariler isimlerini eylemleri sırasında kullandıkları silahtan almaktadır. Sicariiler “sica” adı verilen kısa ve kalın kılıçları ile günün en kalabalık saatinde, kentlerin en kalabalık yerlerinde seçtikleri masum insanları herkesin gözü önünde arkalarından yaklaşmış enselerine bir darbe vurmak suretiyle öldürmekteydiler.¹⁹ Buradaki amaç Roma İmparatorluğu otoritesine karşı halkı korku ile kendi yanlarına çekmek ve bu imparatorluğun otoritesine terör ve ayaklanma hareketleri ile son vermektir.²⁰

Aynı şekilde terörizmde intihar eylemleri stratejisini benimseyerek, bilhassa siyasi suikastlar gerçekleştiren Haşhaşiler de siyasi amaçlarını gerçekleştirmek için terörü bir araç olarak kullanmışlardır. Sicarii’ler gibi dinî bir grup olan Haşhaşiler İsmailiye²¹

Metin Öztürk), ASAM Yayınları, Ankara, 2000, s. 1 ayrıca bkz. Schmid, Alex, P., “The Definition of Terrorism”, The Roudledge Handbook of Terrorism Research, (Ed. Alex, P., Schmid), Routledge, London, 2011, s. 39-40).

¹⁴ Crozier, Brain, The Rebels: A Study of Post-war Insurrections, Beacon Press, Boston, 1960, s. 159.

¹⁵ Asimetrik savaş terimi savaşan tarafların güçleri arasındaki eşitsizliğe göndermede bulunan bir kavramdır. Taraflardan birisi diğerlerine göre orantısız bir güce sahiptir. Dolayısıyla güçsüz taraf açısından çatışmayı konvansiyonel savaş taktikleri doğrultusunda yürütmek imkânsız hale gelmektedir. Böyle bir güç asimetrisine maruz kalan güçsüz taraf, askeri olarak doğrudan güçlü tarafın karşısına çıkmak yerine vur kaç taktikleri, terörizm ve siber saldırılar vasıtasıyla rakibine kayıplar verdirilmeye çalışır (Özgül, Ezgi, Yeni Savaş Stratejileri ve Asimetrik Savaş, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu, 2005, s. 36-39).

¹⁶ Koyuncu, Tarık Ziya, “Asimetrik Lojistik Faaliyetlerin Engellenmesi: Doğrusal Programlama Modeli Uygulaması”, Güvenlik Bilimleri Dergisi Cilt 4, Sayı 1, s. 88 ve 91; Demir, Cenker Korhan, “Terörizmle Mücadelede Örgütsel Yaşam Evreleri Yaklaşımı”, Güvenlik Stratejileri, Cilt 11, Sayı 22, s. 159.

¹⁷ Bu konuda bkz. TBB, Türkiye ve Terörizm, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, No.107, Ankara, 2006, ss. 66-135 ve Mehmet, Koca, “Küresel ve Bölgesel Örgütlerin Terörizmle Mücadele Stratejileri”, <http://www.arem.gov.tr/kuresel-ve-bolgesel-orgutlerin-terorizmle-mucadele-stratejileri>, (22.05.2018).

¹⁸ Chaliand, Gérard and Arnaud Blin, The History of Terrorism_ From Antiquity to al Qaeda, University of California Press, USA, 2007, s. 55.

¹⁹ Aydemir, Salim, Soğuk Savaş Sonrası Uluslararası Terörizm, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, 2006, s.18.

²⁰ Altay, Hüseyin, vd., Ortadoğu’da Terörün Ekonomik Etkileri: Türkiye, Mısır ve Suudi Arabistan Üzerine Bir İnceleme”, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 37, s. 268.

²¹ Doğul, Rıza, Hasan Sabbah’ın Cennet Fedailerini, Nakışlar Yayınevi, İstanbul, 1975, s. 63.

mezhebinin bir koludur.²² Bu açıdan bakıldığında radikal islamcı terörün ilk örneği olarak Haşhaşileri görmek mümkündür. İran’da üstlenen Haşhaşiler; yüksek memurları, valileri, halifeleri, hatta Kudüs’ün Haçlı kralını öldürerek Suriye’ye doğru yayılmışlardır. Haçlı ordularından Kudüs’ü alan Selahaddin Eyyubi’yi bile öldürmeyi iki kez denemişlerdir. Ancak başarılı olamamışlardır.²³ Haşhaşilerin lideri Hasan Sabbah olarak bilmektedir. Sabbah elde ettiği topraklarda otoritesini konumak ve sağlamlaştırmak için terörizmi bir araç olarak kullanmıştır. Etrafı güçlü düşmanlar ile çevrili olan Sabbah bu devletler ile yüzyüze savaşacak gücü olmadığını farkında olduğundan; iyi örgütlenmiş, gizli, disiplinli, küçük bir grubun yürüteceği uzun vadeli bir terör kampanyası ile oluşturduğu grup ve şahsı adına tanımladığı siyasi çıkarlara ulaşmaya çalışmıştır.²⁴ Haşhaşiler bu şekilde eylemlerini, genellikle suikastlar yaparak gerçekleştirmişlerdir

Sicariiler ve Haşhaşiler terörizm tarihi içerisinde terör örgütlerinin ilk örnekleri olarak kabul edilebilirler²⁵ ve tarihsel süreç içerisinde benzer örnekler çoğaltılabilir. Bu örneklerden çıkartılabilecek ortak netice ise terörizmin siyasi bir ideoloji olmamasına rağmen, mücadele ettiği otorite karşısında nispeten zayıf olan grupların, örgütlerin, toplulukların siyasi amaçlarını hayata geçirmek için kullanıldığıdır. Terörizm ile devrim kavramlarının tanışmaları ise siyasi tarihte “devrimler dönemi”²⁶ olarak adlandırılan zamana rastlar. Bu dönemde terörizm, siyasi başkaldırının ve ayaklanmanın bir aracı olarak kullanılmıştır.²⁷

Devrim Anlayışı ve Terörizm

Terörizm, devrimler dönemi ile birlikte, iktidarın zor ve şiddet kullanılarak ele geçirilebileceğini öngören ideolojilerin sıklıkla başvurdukları bir araç haline gelmiştir. Devrim ile iktidarı hedefleyen her siyasi ideoloji belli oranda terörist taktiklere başvurabilir. İktidarı elde etmenin barışçı ve demokratik yoldan mümkün olmadığını düşünen her ideoloji “devrim”i daha iyiye ulaşmada kaçınılmaz bir yol olarak değerlendirir. Devrimler ile terörizm arasındaki ilişkiyi “iki aşamalı” olarak nitelenmek mümkündür. Birinci aşamada devrimin gerçekleşmesinde terörizm, iktidarı ele geçirmek için bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu aşamada terörizm, güçlü ve baskıcı olarak nitelenen meşru olmayan iktidarı yenmek için pratik bir araç olarak tercih edilir. Bu mantıkta gayri meşru olarak nitelenen ancak devlet otoritesinin gücü ve yetkisini elinde bulunduran haksız idarenin alternatifsiz olduğu inancı vardır. Bu düşüncede ulvi olarak nitelenen şey ise gayrimeşru iktidarı alt etme amacına ulaşmada belli oranda terörizmin kullanılmasının kutsanmasıdır. İkinci aşamada ise devrim ile ele geçirilen iktidarın, devrim karşıtları ve rejim düşmanlarına karşı korunmasında yine terörizmin pratik bir araç olarak değerlendirilmesidir. Bu aşamada terörizmin pratik bir araç olarak görülmesinin altında

²² Turan, Günhan, 21. Yüzyılda Uluslararası Terörizmin Değişen Yüzü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul,2002, s. 9 ve bkz. ayrıca Altuğ, a.g.e., s. 28.

²³ Turan, a.g.e., s. 9.

²⁴ Zafer, Hamide, Sosyolojik Boyutlarıyla Terörizm, Beta Yayınevi, İstanbul,1996, s. 10 ve Nurullah, Aydın, Küresel Terör ve Türkiye, Bilgi Yayınevi, İstanbul,2006, s. 27.

²⁵ Laqueur, Walter, A History of Terrorism, Transaction Publishers, New Jersey, 2002, s. 7-8.

²⁶ Bu dönemin Amerikan Devrimi olarak nitelendirilen Amerikan Bağımsızlık Savaşı ile başlayıp 1848 devrimlerine kadar sürdüğü kabul edilmektedir (Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Sander, Oral, Siyasi Tarih İlkçağlardan 1918’e, 12. Baskı, İmge Kitabevi, Ankara, 2003, s. 149-195).

²⁷ Merari, Ariel, “Terrorism as a Strategy of Insurgency”, Terrorism and Political Violence, Vol: 5, No: 4, s. 213-251.

yatan temel düşünce yeni kurulan rejimin zayıf/güçsüz ve rejimin düşmanlarının güçlü bir pozisyonda olmasıdır. İyi olanın korunmasında terörizm bir araç olarak görülür.²⁸

Devrim mantığı ile terörizm arasındaki bu tür bir ilişkinin ilk ve en bilinen örneklerinden birisi 1789 Fransız Devrimi'dir. Bu ihtilal aynı zamanda modern terörizmin doğuşu olarak nitelendirilir. 1789 Devrimi Fransa'da XVI. Louis'in baskıcı yönetimine karşı "özgürlük, eşitlik, kardeşlik" sloganı ile ayaklanan halkın Bastille Hapishanesini basıp tutukluları serbest bırakması ile başlamıştır.²⁹ Bu durum devrim ile terörizm arasındaki iki aşamalı ilişkinin ilk aşamasına örnek olarak gösterilebilir. Devrimin bu aşamasında terör XVI. Louis'e karşı, toplumu yöneten sınıflara korku salmak amacıyla ayaklanmacılar tarafından kullanılmıştır. Yoksulluk ve açlık içinde olan halk ayaklanıp terör saldırıları düzenleyerek rejime karşı mücadele etmişlerdir.³⁰

Aynı zamanda terörizm açısından modern anlamda devlet terörünün ilk örneği Fransız Devrimi sonrası ülkenin içine girdiği "terör döneminde" ortaya çıkmıştır.³¹ "Özgürlük, eşitlik ve kardeşlik" sloganı ile herkese daha fazla refah umuduyla başlatılan bir hareket olarak Fransız Devrimi zaman içerisinde devrimin korunması mantığı ile bir terör rejimine dönüşmüştür. Fransız Devrimi'ndeki bu dönem devrim ve terörizm arasındaki ilişkinin ikinci aşamasına örnek olarak gösterilebilir. Fransız Devrimi ile kurulan cumhuriyet rejimini korumanın bir aracı olarak terörizmin pratik bir araç hatta mecburi bir yöntem olarak değerlendirilmesinin nedeni Avrupa monarşilerinin Fransa'ya karşı uyguladıkları askerî ve siyasi baskılardır. Zira o tarihlerde Avrupa monarşileri halkın bir devrim ile krallarını tahttan indirebilecekleri düşüncesini toplumların zihinlerini zehirleyen ve önlenmesi gereken bir durum olarak değerlendirmişlerdir. Öte yandan Fransız toplumu içinde, devrimde aradıklarını bulamayan ve ihanete uğradıklarına inanan köylü ve işçiler ülkenin hemen her yerinde rejime karşı ayaklanmışlardır.³²

Bu nedenlerle Temmuz 1793'ten itibaren Maximilien Robespierre, kentlerdeki ayaklanmaların bastırılması için şiddet kullanmaya yetkilendirilmiş ve bu uğurda askerî birlikler görevlendirmeye başlamıştır.³³ Bu olaylara tepki olarak Toulon kentinin İngilizlere teslim olması ve Paris'te düzenlenen gösteriler üzerine Konvansiyon Meclisi, 5 Eylül 1793 tarihinde "terör dönemi" diye adlandırılacak bir baskı rejimi kurmak için düğmeye basmıştır.³⁴ Bu dönem, gerçekten tam anlamıyla bir dehşet dönemi olmuş; baskıcı yönetim, oluşturduğu mahkemelerle kurulan cumhuriyeti korumak gerekçesiyle devrime başkaldıran herkesi hatta devrim yanlısı olmakla birlikte baskıcı terör rejimini eleştiren devrim önderlerini dahi kitleler halinde idama göndermiştir.

Robespierre idaresindeki Jakoben iktidar, yaklaşık bir yıl süren terör rejimini devrim sonrasında ülkede yaşanan karmaşa, şiddet, hukuksuzluk ve anarşiye son veren bir araç olarak değerlendirmiştir.³⁵ Devrimciler arasında rejime muhalefet artık "karşı

²⁸ Chalin, Gerard and Blin, Arnold "The Intervention of Modern Terrorism", (Ed.) Chalin, Gerard and Blin, Arnold, The History of Terrorism: From Antiquity to Al-Qaeda, University of California Press, USA, 2007, s. 104-105.

²⁹ Akyılmaz, Gül. Siyasi Tarih, Seçkin Yayınları, Ankara, 2015, s. 70.

³⁰ Ballard, Richard, The Unseen Terror The French Revolution in the Provinces, I.B Tauris Publishing, New York, 2010, s. 1-43 ve Mignet, Francois, Aguste, History of the French Revolution from 1789 to 1814, Biblio Bazaar Publishing, England, 2006, s. 40 ve Hampson, Norman, A social History of French Revolution, Routledge, London, 1963, s. 1-34.

³¹ Bozkurt, Enver ve Kanat, Selim, Uluslararası Toplumun Paradoksu, Asil Yayınevi, Ankara, 2007, s.46 ve Laqueur, a.g.e., s. 6.

³² Sander, a.g.e., s. 166.

³³ Sander, a.g.e., s. 164.

³⁴ Bozkurt ve Kanat, a.g.e., s. 45.

³⁵ Turan, a.g.e, s. 10.

devrimcilik” olarak nitelendirildiğinden devrimi gerçekleştiren Jakobenlerin yanında yer alan devrimci müttefikler bile kontrolsüz bir terörün kurbanı haline gelmişlerdir.³⁶ Robespierre devrim ve terör arasındaki amaç-araç ilişkisinde terörü katlanılması gereken bir araç olarak görmüş ve yüceltmıştır. Robespierre’in “Terörsüz erdem, âcizdir; erdemsiz terör, zararlıdır.” ifadeleri, söz konusu dönemde demokratik düzeni ve cumhuriyet sistemini korumak amacıyla terörün bir araç olarak nasıl yüceltildiğinin bir örneğidir.³⁷ “Terör”ü “erdem” ile özdeşleştirme girişimlerinin bir sonucu olarak cumhuriyet hükûmetini, manevi açıdan birleşmiş-yurtsever bir topluma dönüştürme çabaları kan dökmeye doymamakla eşanlı hale gelmiştir.³⁸ Jakoben iktidarın terör rejimi boyunca tutuklanan en az 300.000 insan hapisanelerde veya yargısız infazlarla darağaçlarında can verirken, resmi rakamlara göre 17.000 kişi idam edilmiştir ve muhtemelen 10.000 kişi de hapisanelerde ve ya yargılama olmadan ölmüştür.³⁹ Dönem sonunda toplam olarak 40.000 insanın idam edildiği düşünülmektedir.⁴⁰

Terörizm, Fransız Devrimi’ni izleyen yıllarda artık devrimci grupların ve ideolojilerin amaçlarına ulaşmada başvurdukları bir araç haline dönüşmüştür. Bu dönemde Marksizm ve anarşizm yönetsel olarak terörizm ile devrim arasındaki karmaşık ilişkiyi ortaya koymaya çalışmıştır. 1848 yılında Komünist Manifesto’nun yayınlanmasının akabinde komünizm, terörü dünyada mevcut emek ömürüne dayanan emperyalist düzenin yıkılması için bir araç olarak değerlendirilmeye başlamıştır.

Komünizm ve Terörizm

Komünizm ve terörizm arasındaki amaç ve araç ilişkisinin, tıpkı diğer siyasi ideolojiler/devrim anlayışı ve terörizm arasındaki ilişkide olduğu gibi, iki aşamalı olduğunu söylemek mümkündür. Bu aşamalardan ilki devrim gerçekleştirilirken emek sömürüsüne dayalı mevcut düzenin yıkılmasında şiddet kullanılması aşaması; ikincisi ise gerçekleştirilen komünist devrimin, proletarya diktatörlüğünün toplum içindeki devrim karşıtı diğer sınıflara ve yabancı güçlere karşı korunmasında şiddet kullanılması aşamasıdır. Bu aşamaların ikisinde komünizm amaca ulaşmada yani komünist toplumun ortaya çıkartılma aşamalarında (devrim ve proletarya diktatörlüğü) terörizmi en az maliyetli ve en etkili yöntem olarak değerlendirilmektedir.

Birinci aşama devrimin kurulu emek sömürüsü düzenine karşı gerçekleştirilirken terörizmin bir araç olarak kullanılmasını ifade eder. Bu aşamada söz konusu olan terör şekli, devlete karşı terördür. Ayaklanmacılar, emperyalist olarak niteledikleri mevcut devlet otoritesini ortadan kaldırabilmek için terörü pratik bir araç olarak kullanırlar. Çünkü komünizme göre, devrimin zor kullanılmadan yapılması ve korunması mümkün görünmemektedir. Devrim öncesinde düzene hâkim burjuva devletin yerine proletarya diktatörlüğünün geçirilmesi ancak şiddete dayalı bir devrimle mümkündür.⁴¹ Zira, kimin hükmedeceği yani iktidarı kimin elinde tutacağı burjuvazi için hayati önemdedir.

³⁶ Schmid, a.g.e., s. 66.

³⁷ Herbst, a.g.e s. 164 ve Güzel, Cemal, “Korkunun Korkusu: Terörizm”, Silinen Yüzler Karşısında Terör, (Der.) Cemal Güzel), Ayraç Yayınevi, Ankara, 2002, s. 7.

³⁸ Janda, Setareh “The 14 Bloodiest, Most Brutally Horrific Moments of the French Revolution” <https://www.ranker.com/list/french-revolution-bloodiest-moments/setareh-janda>, (02.02.2018).

³⁹ The Editors of Encyclopaedia Britannica “Reign of Terror”, <https://www.britannica.com/event/Reign-of-Terror>, (02.02.2018).

⁴⁰ Combs, Cindy, C. ve Slaan, Martin, Encyclopedia of Terrorism, Revised Edition, Infobase Publishing, NewYork, 2007, s. 95.

⁴¹ Lenin, Vladimir, İ.,Devlet ve Devrim, (Çev.), Aydar, Ferit Burak, Agora Kitaplığı, İstanbul, 2009, s. 21.

Burjuvazinin varlığı ve gönenci buna bağlıdır. Bu nedenle Engels de ekonomik sömürü düzenine son verebilmek için zor kullanmanın kaçınılmaz olduğunu belirtir.⁴²

Komünizm açısından terör, tarihsel olarak yalnızca gericiler tarafından devrime karşı kullanıldığında yararsızdır. Gericiliğe ve mevcut sistemin korunmasından yana olan muhafazakârlığa karşı kullanıldığında ise yararlıdır.⁴³ Devrimciler, mücadele verdikleri iktidar ve iktidarın dış destekçileri karşısında nispeten daha kıt kaynaklara sahiptir. Bu noktada terörün tercih edilmesinin temel nedeni, devrimci sınıfların amaçlarına ellerindeki mevcut yöntemleri kullanarak ne pahasına olursa olsun ulaşmaları zorunluluğudur.⁴⁴

Bu fikirlerin uygulama alanı bulması ise Çarlık Rusya'sında XIX. yüzyılın sonlarına doğru mümkün olmuştur. Söz konusu yüzyılın ikinci yarısından itibaren İngiltere ve diğer yabancı devletlerde fabrika işçileri yani sanayi proletaryası, yönetimde çok fazla söz sahibi değildiler. Bundan dolayı Rus devrimciler köylülere ilham kaynağı olabilmek ve Rus rejiminin zayıf olduğunu ispat edebilmek için terör ve şiddet eylemlerini bir araç olarak kullanmaya başlamışlardır. Bu terör eylemleri bazen kendiliğinden, kendi seçtikleri hedeflere yönelik, bazen de polisin uyguladığı şiddete karşı gerçekleştirilmekteydi. Bu bağlamda Rusya'da terör eylemlerini benimseyen gruplar kurulmaya başlanmıştır. Bunlardan en bilinenleri "Vatan ve Özgürlük" (1876), "Toprak Dağılımı" (1879), Narodnikler (1860) vb. gibi örgütlerdi. Bunlar içerisinde hükûmete karşı toptan terör yaklaşımını benimseyen örgüt ise 1878'de "Narodnaya Volya" (Halkın İradesi Örgütü) adıyla tarih sahnesine çıkmış olan örgüttü.⁴⁵ Narodnaya Volya örgütü "köylü devrimci teoriye" inanan ve terörizmi benimseyen bir örgüttü.⁴⁶ Narodnaya Volya aslında anarşizmin eylemli propaganda stratejisini benimseyen bir görüşe sahipti. Bu örgüt mensupları çoğunlukla köylülerden oluşan Rus halkının söz konusu dönemdeki cehaletini ortadan kaldırmak ve insanları bilgilendirmek/egitmek amacıyla Çarlık aleyhtarı mücadelelerine dikkat çekmek için terörü bir araç olarak kullanmışlardır. Özünde eğitim amacı olduğundan Narodnaya Volya eylemlerinde sembolik olma unsuruna önem vermiştir. Şiddet dozajının yüksek olduğu eylemler halkın tepkisi ile karşılaşabileceği için rastgele şiddet uygulamak yerine, dozajı az ama fazla yankı yapan şiddet eylemleri tercih edilmiştir.

Bu çerçevede örgütün bulduğu çözüm siyasi suikastler olmuştur. Böylece Rusya'da siyasi otoritenin başı olan Çar ve ailesi ile yüksek dereceli devlet memurları örgütün eylemlerine hedef olmaya başlamışlardır. Örgütün en ses getiren eylemi; 1881 yılında dönemin Rus Çarı II. Alexander'a karşı düzenlenen suikast olmuştur.⁴⁷ Bu suikastta teröristlerin başarı sağlamaları neticesinde, Rus Çarlığı bütün gücü ile söz konusu terör örgütlerini ortadan kaldırmaya yönelmiş ve bu mücadele sonucunda örgüt dağılma sürecine girmiştir. Böylece eylemden iki yıl sonra 1883 yılında "Narodnaya Volya" tamamen ortadan kalkmış bulunuyordu.⁴⁸

Terörizm, Narodnaya Volya sonrasında da, 1917 Bolşevik Devrimi'ne giden süreçte siyasi amaçların gerçekleştirilmesi için kullanılmaya devam etmiştir. Rusya' da ilk Marksist örgütler 1890'larda su yüzüne çıkmışlardır. Örneğin, 1895 yılında Petersburg'da,

⁴² Engels, Friedrich, Anti-Dühring, (Çev.) Somer, Kenan, Eriş Yayınları, Ankara, 2003, s. 208.

⁴³ Trotsky, Leon, Terörizm ve Komünizm, (Çev.), Koyunlu, Onur, Epos Yayınları, Ankara, 2009, s. 117.

⁴⁴ Trotsky, a.g.e., s.117.

⁴⁵ Nicholas V. Riasanovsky ve Mark D. Steinberg, Rusya Tarihi, İnkılap Yayınları, İstanbul, 2011, s. 397.

⁴⁶ Wardlaw, Grant, Political Terrorism: Theory, Tactics and Countermeasures, Second Edition, Cambridge University Press, New York, 1989, s. 19.

⁴⁷ Stalin, J. V., Eserler, cilt 15, (Çev.) İsmail Yarkın, İnter Yayınları, İstanbul, 1990, s.23.

⁴⁸ Bruce, Hoffman, , Inside Terrorism, Revised and Expanded Edition, Columbia University Press, New York, 2006, s. 6.

“İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Mücadele Birliği” kurulmuş ve bu birliğin içinde Vlademir İlyiç Ulyanov Lenin de yer almıştır.⁴⁹ Söz konusu dönemde Lenin siyasi faaliyetlerin kendine has bir mantığı olduğunu ve bu mantık içerisinde ortak iyi için teröre başvurulabileceğini belirtmiştir.⁵⁰ Lenin’in de içinde bulunduğu komünist devrimciler XX. yüzyılın başlarından itibaren terörizme dair fikirlerini devrim yolunda hayata geçirmeye başlamışlardır. Komünist devrimcilere bağlı olan “İşçilerin Kurtuluşu İçin Savaş Birliği” bazı politikacılara suikastlar düzenlemiştir.⁵¹ Söz gelimi, İçişleri Bakanı Dmitry Sergeevich Sipyagin 1902 ve Konstantinoviç von Plehve 1904 yılında öldürülürken, 1905 yılında II. Nikola’nın kayınbiraderi ve aynı zamanda Moskova bölgesi komutanı olan Büyük Dük Sergei Alexandrovich bir suikaste kurban gitmiştir.⁵² 1904-1905 Rus-Japon Savaşı’nda alınan yenilgi Çarlık rejimine karşı tedhiş faaliyetlerinin artmasına neden olmuştur. Buna mukabil Rus Çarı ise 1905’ ten sonra devrimci hareketlere karşı baskıyı arttırmıştır. 22 Ocak 1905 tarihinde II. Nikola’ya taleplerini bildirmek amacıyla kışlık saraya yürüyen işçi grubuna polis ateş açması sonucunda yaklaşık bin kişi öldürülmüş ve bir o kadar gösterici de yaralanmıştır. Söz konusu bu olay Rus tarihine “Kanlı Pazar” olarak geçmiştir.⁵³ Bunun üzerine Rus Çarı çatışmaları sona erdirebilmek amacıyla Devlet Duması’nın (Gosudarsveni Duma) toplanmasına yeşil ışık yakmıştır.

Duma’nın açılması devrimci komünistler açısından bir başlangıç teşkil etmiştir. Böylece görece bir özgürlük ortamına kavuşan devrimciler halk içinde amaçlarını gerçekleştirme doğrultusunda faaliyetlerine hız vermişlerdir. Bu dönemde devrimciler hem hükûmete hem de özel kişilere ait para kaynaklarına el koymaya çalışmışlardır. El konulan paralar kısmen parti kasasına akmış, kısmen de ayaklanmaya silah tedarik etmek ve ayaklanmacıların geçimlerini temin etmek için harcanmıştır.⁵⁴

I. Dünya Savaşı’nın Rusya’da yarattığı fakirlik ve baskı rejimi yeni bir devrim ateşinin kıvılcımı olmuştur. Yapılan gösteriler ve çıkan ayaklanmalar sonucunda Jülyen takvimine göre Şubat 1917’de Çarlık rejimine karşı (Bolşevikler, Menşevikler, liberaller vb.) faaliyet gösteren tüm grupları kapsayan bir “Petrograd Sovyeti” kurulmuştur. Bu hükûmet Çarlık rejiminin alaşağı edilmesinden sonra Rusya’da oldukça geniş bir özgürlük ortamı meydana getirmiştir. Bu özgürlük ortamında Temmuz 1917’de halk gösterileri gerçekleştirilmiş, düzenlenen gösteriler dört gün sürmüştür. Rejim, Bolşeviklerin iktidarı ele geçirmek amacıyla bu gösterileri bizzat desteklediklerine inanmıştır. Bu nedenle üç Bolşevik liderin tutuklanmasına karar verilmiştir. Lenin ve Grigori Zinoviyeve saklanıp Finlandiya’ya kaçarlarken, Lev Kamenev tutuklanarak hapse konmuştur.⁵⁵

Daha sonra Ekim 1917’de Lenin önderliğinde gerçekleştirilen Bolşevik Devrim başarıya ulaşmıştır. Aslında bu devrimin çok büyük bir mukavemetle karşılaşmadan başarılı olması halk desteğini arkasına aldığı izlenimi uyandırmıştır. Ancak devrimin başarısının altında yatan temel neden Rusya’da Narodnoya Volya’dan itibaren takriben 40 yıl boyunca uygulanan terörizmdir. Zaten devrimden on gün sonra yaptığı konuşmada Lenin, Bolşevik Devrimi’nin başarılı olmasının altında yatan temel nedenin terör olduğuna aşağıdaki ifadelerle işaret etmiştir:

⁴⁹ Carr, Edward H., Bolşevik Devrimi, Cilt 1, (Çev.) Orhan Suda, Metis Yayınları, İstanbul, 2006, s. 16.

⁵⁰ Lenin, Seçme Eserler, Cilt 2, İnter Yayınları, Ankara, 1993, s. 101.

⁵¹ Atalı, Esra, 1905 Rus Devrimi İle 1908 Jön Türk Devrimi’nin Karşılaştırmalı İncelemesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2002, s. 57-60.

⁵² Riasanovsky, Nicholas V ve Steinberg, Mark D., Rusya Tarihi, İnkılâp Yayınları, İstanbul, 2011, s.421.

⁵³ Riasanovsky ve Steinberg, a.g.e., s. 421.

⁵⁴ Lenin, Vladimir, İ., “Gerilla Savaşı”, Marksizm ve Gerilla Savaşları, (Der.) Pomeroy, William J., (Çev.) Sarıali, A., Belge Yayınları, İstanbul, 1992, s. 95-96.

⁵⁵ Carr, a.g.e., s.93.

"Teröre başvuruyoruz diye kınıyorlar bizi, fakat bizim terörümüz silahsız insanların kafasını uçuran Fransız devrimcilerin terörü değildir ve öyle umuyorum ki, biz bu yola başvurmayacağız [...] Tutukladıklarımıza "baltalama hareketine başvurmayacağınıza dair imzalı bir kâğıt verdiğiniz takdirde, sizi serbest bırakacağız" diyorduk [...] böyle imzalı kâğıtlar aldık ellerinden."⁵⁶

Komünizm ile terörizm arasındaki ilişkide ikinci aşama ise, devrim sonrasında, devrim kazanımlarının karşı devrimcilere karşı korunurken terörizmin bir araç olarak kullanılması aşamasıdır. Bu safhada söz konusu olan terör, devlet terörüdür ve bu devlet terörünü uygulayan iktidarın adı proletarya diktatörlüğüdür. Proletarya diktatörlüğü, komünist topluma ve devletsiz topluma geçişte yaşanması gereken bir süreçtir. Leon Trotsky bu diktatörlük dönemini bir ampulün patlamadan önce giderek ısınıp parlaklaştığı ana benzetir.⁵⁷ Yani iktidar ortadan kalkmadan önce otoriterliğin en ileri sahası proletarya diktatörlüğünde tecrübe edilir. Devrim açısından zorunlu bir aşama olan diktatörlük dönemi vazgeçilebilecek alternatifi olan bir evre değildir.⁵⁸ Bu diktatörlük, burjuvaziye karşı şiddet kullanmaktan sakınmayan devrimci bir iktidardır.⁵⁹ Diğer bir deyişle böyle bir iktidar belirli bir sınıfa (burjuvaziyi) dizginlemek için kullanılan bir şiddet örgütüdür.⁶⁰ Çünkü hükmetmeye alışmış, sahip olduğu tüm ayrıcalıkları elinden alınmış burjuvazinin yeni kurulan sisteme itaat etmeye zorlanması gerekmektedir.⁶¹

Proletarya diktatörlüğü tüm devlet yönetimini ve toplumsal hayatı kapsamalıdır. Çünkü burjuvazinin diktatörlüğün hâkimiyetini sarsmasını ve egemenliğinin altını oymasını engellemek gereklidir.⁶² Proletarya diktatörlüğü döneminde burjuvazi ile proletarya arasında bir ölüm kalım mücadelesi verilir.⁶³ Daha net olarak ifade etmek gerekirse proletarya diktatörlüğünde, toplumsal sınıflar ortadan kalkmadığı sürece, sermayenin alt edilmesinin hemen ardından şiddet içeren bir sınıf savaşının patlak vermesi kaçınılmazdır.⁶⁴ Çünkü diktatörlük liberal demokrasinin ortadan kaldırılması ile iktidara sahip olmuştur. Liberal demokrasi ise burjuvazi tarafından manipüle edilen ve aslında demokratik olmaktan çok emek sömürsüne dayanan ve burjuvazinin çıkarlarına hizmet eden bir sistemdir.⁶⁵ Marx'ın, burjuva demokrasisi olarak adlandırdığı bu sistem esasında istikrarsız, çalkantılı ve sınıf mücadelesinin cereyan ettiği bir yapıdır.⁶⁶ Bu sistem içerisinde burjuva elindeki arazileri, fabrikaları, gazeteleri, eğitim yuvalarını ve orduların denetimlerini ele geçirdiğinden haliyle demokrasiden vazgeçmek istemeyecektir.⁶⁷ Burjuva demokratik sistem içerisinde sahip olduğu ayrıcalıkları korumak isteyeceğinden gerçekleştirilen devrime karşı sonuna kadar direnecektir.

Aslında kurulu düzene karşı gerçekleştirilen her devrim şiddet içermekte ve belli oranda terörü bir araç olarak kullanmaktadır. Uygulanan terörün dozunu saptayan temel faktörler; ayrıcalıkları elinden alınan grupların uğradıkları kayıpların büyüklüğü ve devrim

⁵⁶ Carr, a.g.e., s.146.

⁵⁷ Trotsky, a.g.e., s. 15.

⁵⁸ Trotsky, a.g.e., s. 16.17.

⁵⁹ Stalin, Josef, V., Leninizmin Sorunları, İnter Yayınları, İstanbul, 1997, s. 49-50.

⁶⁰ Lenin, Devlet ve Devrim, s. 24.

⁶¹ Trotsky, a.g.e., s. 81.

⁶² Trotsky, a.g.e., s. 81.

⁶³ Trotsky, a.g.e., s. 81.

⁶⁴ Lenin, Vladimir, İ., Burjuva Demokrasisi ve Proletarya Diktatörlüğü, Üçüncü Baskı, Sol Yayınları, Ankara, 2006, s. 162.

⁶⁵ Lenin, Devlet ve Devrim, s. 99-102.

⁶⁶ Lefebvre, Henri, Marksizm, (Çev.) Günyol, Vedat, Alan Yayıncılık, İstanbul, 1975, s. 85-87.

⁶⁷ Trotsky, a.g.e., s.95.

ile kurulmak istenen düzenin yabancı ülkeler tarafından ne kadar tehdit olarak görüldüğüdür.⁶⁸ Bu bağlamda Lenin prensip olarak terörün başarıya ulaşmada önemli bir araç olduğu hususunun reddedilemeyecek bir gerçeklik olduğunu belirtmektedir.⁶⁹

Devrim esasında yabancı güçlerin destekledikleri ayrıcalıkları ellerinden alınmış devrim düşmanlarını teslim olmaya ve kazanan sınıfın koşullarını kabul etmeye zorlayan bir mücadeledir.⁷⁰ İşte Lenin'e göre bu noktada karşı devrimcilere yönelik terörün enerjik bir şekilde kitlesel düzeyde yürütülmesi teşvik edilmelidir.⁷¹ Devrilen sınıfın ve devrim düşmanlarının (burjuvazinin) direnişi ne kadar kuvvetliyse proletarya diktatörlüğünün baskı ve terör rejimi de o kadar şiddetli ve zalimane olmalıdır.⁷²

Bu fikirlerin 1917 Ekim Devrimi'nden sonra iki ay içerisinde uygulamaya konduğu söylenebilir. Söz konusu yılın Aralık ayında Sovyet hükûmeti karşıdevrim ve sabotaj ile mücadele amacıyla olağanüstü bir komisyon hayata geçirmiştir. "Çerezvçaynaya Komisiya" "ÇEKA" olarak tarihe geçen bu kurum Felix Edmundovich Dzerzhinsky başkanlığında rejim muhaliflerine karşı mücadele ve sabotajı önlemek için görevlendirilmiştir. ÇEKA daha sonra kurulan meşhur Devlet Güvenlik Komitesi (Komitet Gasudarstvenni Bezapaznosti) KGB'nin selefi olan Rus İstihbarat Teşkilatı'dır.⁷³ Bolşevik Devrimi'nden sonra Sovyet hükûmetinin uyguladığı devlet terörünün temel dayanaklarının ÇEKA ve "Kızıl Ordu" (Krasnaya Armiya) olduğu kabul edilebilir. Bu iki kurum aracılığıyla Sovyet rejimi terörü uzun yıllar boyunca siyasetinin doğal bir aracı olarak kullanmıştır.⁷⁴

Devrimden sonra Rusya'da bir taraftan komünist rejim taraftarları Bolşevikler diğer taraftan da Çarlık yanlıları Menşevikler arasında 1917-1922 yılları arasında süren bir iç savaş başlamıştır. Bu savaş ortamında terörizm, Bolşevik rejimi korumanın bir aracı olarak telakki edildiğinden, terörizmin kullanılmasında bir an duraksanmamıştır. Bu durumda terörizm bir nevi devlet terörü halini almıştır. Çünkü Bolşevik hükûmet kurulduktan sonra Çarlık yanlısı memurların başarısız darbe girişimlerini müteakiben Ağustos 1918'de Penza şehrinde patlak veren "kulak isyanı"⁷⁵ karşısında Lenin "kulaklara, papazlara ve beyaz muhafızlara karşı kitlesel terör uygulanmasını istemiş ve şüpheli görülenlerin şehir dışında bir kampa gönderilmelerini" emretmiştir.⁷⁶

⁶⁸ Trotsky, a.g.e., s. 108-109.

⁶⁹ Lenin, Vladimir, İ., Collected Works, Volume 9, (Çev), Fineberg, Abraham & Katzer, Julius, Progress Publishers, Moscow, 1972, s. 19.

⁷⁰ Trotsky, a.g.e., s. 113.

⁷¹ Lenin, Vladimir, İ., Bolşevikler ve Proletarya Diktatörlüğü, Devrim Yazıları-2, Agora Kitaplığı, İstanbul, 2010, s. 200-201

⁷² Trotsky, a.g.e., s. 114.

⁷³ "Provokasyon ve Karşı Devrimlerle Mücadelede Tam Yetkili Komisyon" (ÇEKA) 20 Aralık 1917 tarihinde kurulmuştur. ÇEKA, Bolşevik Devrimi sonrasında meydana gelen devrim karşıtı gruplara veya kimselere karşı asimetrik bir mücadele vermek durumunda kalmıştır. İlk Sovyet istihbarat teşkilatı olarak adlandırılabilir ÇEKA'nın adı 1950'li yıllara kadar sıkça değişikliğe uğramış ve sırasıyla OGPU, NKVD, NKGB, MGB ve KGB adlarını almıştır (Temur, Ferit, Bir KGB Operasyonu: Cambridge Beşlisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara, 2012, s. 41, 48, 59-60).

⁷⁴ Bu dönemden uygulanan terör hakkında bkz. Mayer, Arno., J., The Furies Violence and Terror In The French and Russian Revolutions, Princeton University Press, New Jersey, 2000, s. 227-323.

⁷⁵ Sorokino Köylü İsyanı olarak geçen bu başkaldırı iç savaş döneminde 1921 yılında komünist rejim tarafından uygulanan baskı ve politikalara karşı çıkmıştır. Batılı devletler tarafından da desteklenen köylüler "komünizmden arındırılmış bir Sovyetler Birliği" sloganı etrafında devletin vergi politikalarına karşı ayaklanmışlardır. Sonuçta isyancılar kızıl ordu birlikleri tarafından bertaraf edilmiştir.

⁷⁶ Carr, a.g.e., s. 158.

Sonuç

Terörizm geçmişten günümüze varlığını sürdüren ve muhtemelen ileriki yüzyıllarda da siyasal amaçlara ulaşmak için varlığını sürdürecektir. Bu araştırma çerçevesinde terörizmin komünist ideoloji ile olan teorik bağlarının açıklanması hem XX. yüzyıldaki terörizm olgusunun anlaşılmasına hem de önümüzdeki dönemlerde terörizmin kavramsal dönüşümünün anlamlandırılmasına önemli bir katkı sağlayacaktır. Diğer yandan komünizm, Fransız Devrimi ile birlikte modern temellere oturduğu kabul edilen terörizm kavramının XX. yüzyıla geçerken yaşadığı dönüşümün kuramsal olarak rotasının belirlenmesine yardımcı olmuştur. Bu bağlamda komünizmin katkısı ise devrim ve terörizm arasındaki amaç-araç ilişkisini kapsamlı bir şekilde kavramsallaştırmaya çalışmış olmasıdır. Çünkü Marx, Engels, Trotsky ve Lenin gibi komünist düşünürlerin fikirleri terörizm ile devrim arasındaki ilişkinin kavramsallaştırılmasında yeri doldurulamayacak bir görev ifa etmektedirler.

XX. ve XXI. yüzyıllarda otoriter ve totaliter rejimler terörizmi iktidarlarını güçlendirmek ve ülkeleri içindeki muhalefeti yok etmek için bir araç olarak kullanmışlardır. Terörizmin bu şekilde, devlet terörü olarak ortaya çıkmasının ilk modern örneklerini hem düşünsel hem de uygulama alanında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği döneminde Rusya'da görmek mümkündür. Dünya bilhassa iki savaş arası dönemde devlet terörünün en acımasız ve kanlı şekillerine tanıklık etmişlerdir. Bu konuda komünizm devlet terörü uygulamalarına fikirselleşmiş anlamda örnek teşkil etmiştir. Diğer yandan terörizm XX. ve XXI. yüzyıllarda hem sömürgeci devletlerden bağımsızlık isteyen üçüncü dünya ülkeleri hem de aşırı dinci örgütler tarafından siyasal amaçlarına erişmede pratik bir araç olarak kullanılmıştır. Bunların ötesinde terörizm ile komünizm arasındaki ilişkinin ideoloji ve devrim kavramları çerçevesinde ortaya konması, terörizmin XXI. yüzyılda yaşaması muhtemel dönüşümlerin doğru anlaşılıp anlaşılmamasına yardımcı olacaktır. Zira yüzyıllardır var olan terörizm önümüzdeki dönemlerde de varlığını sürdürecektir. Çünkü ülkelerindeki siyasal iktidarlardan veya küresel düzenden hoşnut olmayan gruplar muhtemelen eskiden olduğu gibi siyasal amaçlarına ulaşabilmek için terörizme başvuracaklardır. Bunun yanında devlet terörizmi de muhtemelen varlığını idame ettirecektir. Zira 11 Eylül saldırılarından sonra demokratik rejimlerin dahi terörizmle mücadele söz konusu olduğunda devlet terörüne varmasa da otoriter bir tutum takındıkları aşikârdır.

KAYNAKÇA

- Akyılmaz, Gül, Siyasi Tarih, Seçkin Yayınları, Ankara, 2015.
- Altay, Hüseyin, vd., “Ortadoğu’da Terörün Ekonomik Etkileri: Türkiye, Mısır ve Suudi Arabistan Üzerine Bir İnceleme”, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 37, Temmuz 2013.
- Altuğ, Yılmaz, Terörün Anatomisi, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1995.
- Atalı, Esra, 1905 Rus Devrimi İle 1908 Jön Türk Devrimi’nin Karşılaştırmalı İncelemesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2002.
- Aydemir, Salim, Soğuk Savaş Sonrası Uluslararası Terörizm, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, 2006.
- Aydın, Nurullah, Küresel Terör ve Türkiye, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 2006.
- Ballard, Richard, The Unseen Terror The French Revolution in the Provinces, I.B Tauris Publishing, New York, 2010.
- Başeren, Sertaç, “Terörizm Kavramsal Bir Değerlendirme” Terörizm İncelemeleri: Teori, Örgütler, Olaylar, (Ed. Ümit Özdağ, Osman Metin Öztürk), ASAM Yayınları, Ankara, 2000.
- Bozkurt, Enver ve Kanat, Selim, Uluslararası Toplumun Paradoksu, Asil Yayınevi, Ankara, 2007.
- Burns, Emile, Marksizm Nedir?, (Çev.) Dikmen, Mehmet, Yordam Kitap, İstanbul, 2009.
- Carr, Edward H., Bolşevik Devrimi, Cilt 1, (Çev.) Orhan Suda, Metis Yayınları, İstanbul, 2006.
- Güzel, Cemal, “Korkunun Korkusu: Terörizm”, Silinen Yüzler Karşısında Terör, (Der.) Cemal Güzel), Ayraç Yayınevi, Ankara, 2002.
- Chaliand, Gérard and Arnaud Blin, The History of Terrorism_ From Antiquity to al Qaeda, University of California Press, USA, 2007.
- Combs, Cindy, C. ve Slaan, Martin, Encyclopedia of Terrorism, Revised Edition, Infobase Publishing, New York, 2007.
- Crozier, Brain, The Rebels: A Study of Post-war Insurrections, Beacon Press, Boston, 1960.
- Demir, Cenker Korhan, “Terörizmle Mücadelede Örgütsel Yaşam Evreleri Yaklaşımı”, Güvenlik Stratejileri, Cilt 11, Sayı 22.
- Doğul, Rıza, Hasan Sabbah’ın Cennet Fedailerini, Nakışlar Yayınevi, İstanbul, 1975.
- Engels, Friedrich, Anti-Dühring, (Çev.) Somer, Kenan, Eriş Yayınları, Ankara, 2003.
- Gencer, Bedri, “Liberalizmin Kalbine Yolculuk”, Liberal Düşünce, Yıl 18, Sayı 69-70.
- Hampson, Norman, A social History of French Revolution, Routledge, London, 1963.
- Herbst, Philip, Talking Terrorism A Dictionary of the Loaded of Political Violence, Greenwood Press, London, 2003.
- Hoffman, Bruce, Inside Terrorism, Revised and Expanded Edition, Columbia University Press, New York, 2006.
- <http://www.tdk.gov.tr>, (04.06.2018).
- Janda, Setareh “The 14 Bloodiest, Most Brutally Horrific Moments of the French Revolution” <https://www.ranker.com/list/french-revolution-bloodiest-moments/setareh-janda>, (02.02.2018).
- Kautsky, Karl, The Dictatorship of the Proletariat, (Çev.) Stenning, H., J., The National Labour Press, London, 1919.
- Koyuncu, Tarık Ziya, “Asimetrik Lojistik Faaliyetlerin Engellenmesi: Doğrusal Programlama Modeli Uygulaması”, Güvenlik Bilimleri Dergisi Cilt 4, Sayı 1.
- Laqueur, Walter, A History of Terrorism, Transaction Publishers, New Jersey, 2002.

- Lefebvre, Henri, Marksizm, (Çev.) Günyol, Vedat, Alan Yayıncılık, İstanbul, 1975.
- Lenin, Vladimir, İ., Seçme Eserler, Cilt 2, İnter Yayınları, Ankara, 1993.
- , Bolşevikler ve Proletarya Diktatörlüğü, Devrim Yazıları-2, Agora Kitaplığı, İstanbul, 2010.
- , Burjuva Demokrasisi ve Proletarya Diktatörlüğü, Üçüncü Baskı, Sol Yayınları, Ankara, 2006.
- Collected Works, Volume 9, (Çev), Fineberg, Abraham & Katzer, Julius, Progress Publishers, Moscow, 1972.
- , “Gerilla Savaşı”, Marksizm ve Gerilla Savaşları, (Der.) Pomeroy, William J., (Çev.) Sarıali, A., Belge Yayınları, İstanbul, 1992.
- , Proleter Devrimi ve Dönek Kautsky, (Çev.) Aydar, Ferit Burak, Agora Kitaplığı, İstanbul, 2011.
- , Devlet ve Devrim, (Çev.), Aydar, Ferit Burak, Agora Kitaplığı, İstanbul, 2009.
- Mardin, Şerif, İdeoloji, İletişim Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 1992.
- Marx, Karl ve Engels, Friedrich, The German Ideology, (Çev) Delaney, Tim et. al, Progress Publishers, Moscow, 1968.
- Marx, Karl ve Engels, Friedrich ve Lenin, Vladimir, İ., Proletarya Diktatörlüğü Üzerine, 2. Basım, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1995.
- Mayer, Arno., J., The Furies Violence and Terror In The French and Russian Revolutions, Princeton University Press, New Jersey, 2000.
- Mehmet, Koca, “Küresel ve Bölgesel Örgütlerin Terörizmle Mücadele Stratejileri”, <http://www.arem.gov.tr/kuresel-ve-bolgesel-orgutlerin-terorizmle-mucadele-stratejileri>, (22.05.2018)
- Merari, Ariel, “Terrorism as a Strategy of Insurgency”, Terrorism and Political Violence, Vol. 5, No. 4.
- Mignet, Francois, Aguste, History of the French Revolution from 1789 to 1814, BiblioBazaar Publishing, England, 2006.
- Nicholas V. Riasanovsky & Mark D. Steinberg, Rusya Tarihi, İnkılap Yayınları, İstanbul, 2011.
- Oskay, Ünsal, “Popüler Kültür Açısından “İdeoloji” Kavramına İlişkin Yeni Yaklaşımlar”, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Cilt 35, Sayı 1.
- Özgül, Ezgi, Yeni Savaş Stratejileri ve Asimetrik Savaş, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu, 2005.
- Riasanovsky, Nicholas V ve Steinberg, Mark D., Rusya Tarihi, İnkılap Yayınları, İstanbul, 2011.
- Sander, Oral, Siyasi Tarih İlkçağlardan 1918’e, 12. Baskı, İmge Kitabevi, Ankara, 2003.
- Schmid, Alex P, Political Terrorism a Research Guide to Concepts, Teories, Databases and Literature, North-Holland Publishing, Amsterdam, 1983.
- , ., “The Definition of Terrorism”, The Roudledge Handbook of Terrorism Research, (Ed. Alex, P., Schmid), Routledge, London, 2011.
- Stalin, Josef. V., Eserler, cilt 15, (Çev.) İsmail Yarkin, İnter Yayınları, İstanbul, 1990.
- , Leninizmin Sorunları, İnter Yayınları, İstanbul, 1997.
- TBB, Türkiye ve Terörizm, Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 107, Ankara, 2006.
- Temur, Ferit, Bir KGB Operasyonu: Cambridge Beşlisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2012.
- The Editors of Encyclopaedia Britannica “Reign of Terror”, <https://www.britannica.com/event/Reign-of-Terror>, (02.02.2018).

- Trotsky, Leon, Terörizm ve Komünizm, (Çev.), Koyunlu, Onur, Epos Yayınları, Ankara, 2009.
- Turan, Günhan, 21. Yüzyılda Uluslararası Terörizmin Değişen Yüzü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2002.
- Wardlaw, Grant, Political Terrorism: Theory, Tactics and Countermeasures, Second Edition, Cambridge University Press, New York, 1989.
- Wilkinson, Paul, ,“Terrorism Versus Liberal Democracy: The Problem of Response”, The New Terrorism, (Ed. William Gutteridge), Mansell Publishing Limited, London, 1986.
- Zafer, Hamide, Sosyolojik Boyutlarıyla Terörizm, Beta Yayınevi, İstanbul, 1996.